

Løgmaður í nýggjársroðu síni:

Gott at vit ikki fingur stjórnarkreppu og nýval

— Á politiska himmalinum heima á landi hava skýggini verið myrk seinastu dagarnar, men tibetur er sólin komin fram aftur. Hóast trupulleikar, eydnaðist tað at fáa figgjarlógina fyri 1990 samtykta, segði jógvann Sundstein, løgmaður m.a. í nýggjársroðu síni og legði aftrat, at øll fegnast um, at vit ikki fingur stjórnarkreppu og kanska nýval, eitt, ið landið ikki hevur ráð til. Vit prenta part av roðu logmans:

Búskapur hevur verið eitt høvuðsmál í 1989. Bæði hjá einstaklingi, hjá virkjunum og hjá samfelagnum.

Tíverri vóru metingarar um búskaparstöðuna við seinasta árslok ikki rættar. Tá var gjalds-javnað hallið á 660 mió. kr. í 1988; men í staðin visir tað seg nú eftir nágreiniliga uppgjör, at gjalds-javnað hallið var 1.560 mió. kr. Harumframt var eitt kurstap uppá 210 mió. kr.

Netto uttanlandsskuldin 31. desember 1988 var við seinasta árslok mett til 4.570 mió. kr. Nú visir tað seg, at hon var 7.710 mió. kr.

Tað er tí ikki lógið, at fyrsta og fremsta uppgávan hjá landstýrinum hevur verið at minka um gjalds-javnað hallið. Tølini hjá Hagdeildini fyri 1989 eru sjálvandi fyribils og í summum førum metingar — árið endar ikki fyrr enn í dag — og skulu tí takast við ávisum fyrvirni.

Men tær hagtalsupplýsingar fyri 1989, vit í dag hava fingið, vísa, at árið hevur roynt hampuliga væl, og at búskaparlaga gongdin er betrað.

Útflutningur Føroya, skip fráróknað, er fyri 1989 uppgjörður til 2.304 mió. kr. móti 2.065 mió. kr. í 1988. Her er sostatt talan um ein vøkstur uppá 240 mió. kr. Innflutningurin — framvegis skip fráróknað — er uppgjörður til 2.526 mió. kr. ella ein minking uppá 130 mió. kr. í mun til 1988.

Útflutningur og innflutningur av skipum í 1989 var eins høgur, umleið 160 mió. kr. Í 1988 vóðu skip innflutt fyri 155 mió. kr. meir enn útflutt fyri. Samlað

handilsjavnað hallið í 1989 er fyribils uppgjört til 211 mió. kr. móti einum halli í 1988 uppá 876 mió. kr. Her er sostatt talan um eina betran uppá einar 660 mió. kr.

Við í gjalds-javnauppgjörðini er umframt útflutning og innflutning av vörum sum inntøka eisini gjald frá danska ríkinum uml. 750 mió. kr. og onnur smærri gjöld. Hetta eru teir sokallaðu skrásettu postarnir. Uppgjörð fyri teir skrásettu postarnar í 1989 visir eitt yvirskot uppá 700 mió. kr. móti 80 kr. í 1988. T.v.s. einar 620 mió. kr. betri.

Tær óskrásettu bókingarnar eru tí avgerandi fyri, hvussu stórt gjalds-javnað hallið verður í 1989. Hesi tel verða ikki tøk fyrr enn um nakrar mánaðir; men longu nú kann sigast, at gjalds-javnað hallið í 1989 verður í minsta lagi einar 6-700 mill. kr. minni enn í 1988.

Samfelagslíkvídditeturin er ógvuliga tepur millum annað orsakað av stórum veðhaldsútleiggum. Landsstýrið arbeiddir við tiltøkum at betra um hesi víðurskifti.

Samlaðu lónarútgjaldingarnar í samfelagnum hava í 1989 verið uml. 4,5 miá. kr. ella heldur meira enn í 1988. Nakað av hesum, eini 3-4%, stava frá lónarhækkingum, men tølini vísa, at fyri fastbúgvandi, fólkíð hava lónarinntøkurnar verið á leið tær somu sum árið fyri.

Útflutningsprísirnir hava yvirhøvur verið hægri í 1989 enn í 1988. Vónir eru um, at teir fara at halda sær í 1990 og kanska hækka eitt sindur. Útflutningurin er minkaður nakað í nøgd. Serliga

er tað ídnaðarfiskur, slógv og fiskamjøl.

Heildarveidan var í 1989 umleið 292.000 tons móti umleið 362.000 tons-um í 1988. Minkingin uppá 70.000 tons stavar serliga frá miseydnaðu lodnuveiduni og frá heldur minni svartkjafti og hvitingsbróðuri. Toskaveidan minkaði við umleið 7.000 tons-um.

Fiskivinnusáttmálin við Noreg og Sovjet fyri 1989 var bert á helvtarstöði í mun til 1988; men tibetur hevur fiskiskapurin eystanfyrir eydnast væl í 1989, so úrtøkan hjá teimum trolarunum hevur verið góð. Avtalarar við Noreg og Sovjet fyri 1990 eru gjörðar og er stöð við upp aftur væl lægri enn í 1989. Sjálvt um øll kvotan verður uppfískað, verður úrtøkan minni. Møguleikin fyri at royna eftir stórri uppsakvotu kann tó bota eitt sindur um stöðuna.

Fiskivinnusáttmálin við EF fyri 1990 er eisini gjörður, og er hann á nøkulunda sama stöði sum tann fyri 1989.

Tíverri eydnaðist ikki at fáa leiðina á Flemish Cap latna upp aftur í 1990. Vónir eru kortini um, at hetta kann lata seg gera í 1991.

Tað hevur ikki eydnast at fáa nakra fiskivinnuavtalu við Grønland, og grønlendingar hava eisini boðað frá, at teir hava ikki áhuga at vera við at endurreisa Nordafar stöðina, so henda áttan verður helst slept.

Vit vóna, at summar av veiðuskerjingunum — eitt nú tær í Barentshavinum — bert fara at vera eina tíð, og at TAC'ioð aftur verður hækkað um fá ár.

Jógvann Sundstein, løgmaður í nýggjársroðu síni: — 1989 royndist hampuliga væl og búskaparlaga gongdin er betrað

Men hóast trongar umstöður, so arbeiddir landsstýrið miðvíst við ætlanum um broytingar í øllum fiskivinnustrukturinum við høvuðsdenti á veiði á Føroya økinum og at hetta tilfeingið verður góðskað; men eisini við altí til teir móguleikar, vit enn hava aðrastaðni, og at nýggir móguleikar verða tryttir.

Hægri útflutningsvirði fyri vörur okkara væl hægriðar og góðskaðar úr reinasta havumhvørvi eigur at vera ein málsetningur, sum eigur at verða rokkinn.

Marknaðarviðurskifti okkara eru eisini í eini broytingartíð. Aftan á at EF fyri meiri enn einum ári síðani kravdi handilsavtaluna við Føroyar broytta, hava samrøður verið partanna millum.

Ætlan okkara er at fáa eina frihandilsavtalu, sum eisini umfatar fisk og vörur úr fiski, við Europeiska Felagsskapin. Enn er hetta ikki avgreitt, serliga tí greitt svar ikki er komið frá EF kommissionini.

Men samráðingarnar halda fram, og miðað verður imóti einum úrsliti innan 1. apríl 1990, soleiðis at ein nýggj skipan kann

verða sett í verk 1. juli 1990.

Um vit fáa eina frihandilsavtalu, sum kann nýtast, fer hon at fáa stóran týdning fyri okkara fisku-útflutning.

Hinvegin fer hon eisini at fáa ávirkan á okkara heimadnað. Hann fer tá at merkja kappingina meira og verður noyddur at taka við avbjóðingini og rationalisera.

Føroyar skulu í framtíðini laga seg til eina tilveru í tí «Europeiska búskaparlaga rúminum». Men tað er ikki bert í Vestureuropa, viðurskiftini broytast. Í farna ári hava vit verið vitni til politiskar stórbroytingar í Eystureuropa. Kommunístiskt stýrdu londini eru broytt næstan frá viku til viku og hava fingið nýggjar stjórnir og nýggjar stýrisskipanir.

Tað hevur verið áhugað at upplivað, hvussu sterkur frælsisneistin er í tjóðunum, hóast tær hava verið kúgaðar í mong, mong ár. Tað er gleðiligt at siggja fólkaraðið vinna framaftur í londum, sum vit kanska hildu vóru demokratiskt deyð.

Men ikki allastaðni var líka lætt at vinna frælsi.

Tess harðari einaræðið hevði valdað, tess meira kostaði frælsisbardagin. Vit samgledast við rúmenska fólkunum um afturvunna frælsið og vóna, at tað eydnast teimum at fáa væl skipað viðurskifti skjótt; men vit hava eisini samkenslu í stóru sorg teirra um tey mongu mannalív, sum fórust í stríðnum. Friður og frælsi er ikki altíð ein sjálfvígja, soleiðis sum vit við hvørt halda.

Á politiska himmalinum heima á landi hava skýggini verið myrk seinastu dagarnar; men tibetur er sólin komin framaftur. Hóast trupulleikar, sum her ikki skal verða nomið við, eydnaðist tað at fáa figgjarlógina fyri 1990 samtykta. Eg haldi, at øll fegnast um, at vit ikki fingur stjórnarkreppu og kanska nýval — eitt, ið landið ikki hevur ráð til.